

Chữ “phương tiện” ông Biden bàn luận ở Hà Nội

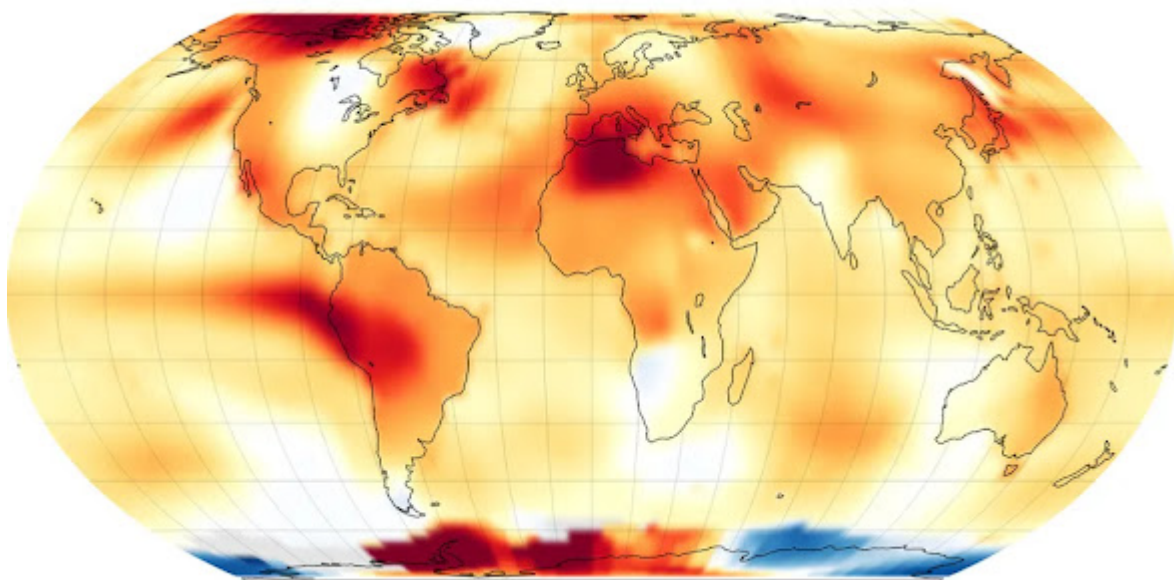
LV Phương

HN 12-9-2023

Ngày 10-9-2023, trong chuyến đi thăm Việt Nam của Tổng thống Hoa Kỳ Joe Biden, những tuyên bố và cam kết mạnh của ông về công cuộc chống tác động nguy hại của khủng hoảng khí hậu do Trái Đất nóng lên trở thành trọng tâm.

Ông Biden phát biểu rằng nếu có mối đe dọa tồn vong nào với nhân loại mà nguy hiểm hơn cả chiến tranh hạt nhân, thì đó là Trái Đất nóng lên 1,5°C trong vòng 10-20 năm tới [1]. Ông tái khẳng định mối nguy hiểm rình rập loài người này: “Đó sẽ là vấn nạn thực. Không có cách nào né tránh cả.”

Có lẽ lời phát biểu này của Tổng thống Biden ở Hà Nội đã được tiếp lực bằng dữ liệu công bố mới nhất của cơ quan khí hậu Copernicus Climate Change Service thuộc Liên minh Châu Âu (EU) cho biết Trái Đất đã có 3 tháng liên tiếp đạt kỷ lục về nhiệt độ bình quân trong toàn bộ lịch sử dữ liệu [2].

Hình: Bản đồ phân bố nhiệt độ tháng 7-2023 (dữ liệu NASA dẫn theo [2]).

Hiện nay các nghị sự lớn tầm toàn cầu đều đã thừa nhận thế giới sẽ phải huy động khẩn cấp những nguồn lực nhiều mặt (nhân tài, vật lực, thiết bị, tri thức, thông tin, tiền bạc) cho cuộc chiến chống

khủng hoảng khí hậu, mà theo các nhà nghiên cứu đang xảy ra với tốc độ nhanh hơn cả dự báo. Cuộc chiến này cũng bộc lộ nhược điểm của sự bất bình đẳng kinh tế, quan hệ phụ thuộc, giữa các nước giàu và nước nghèo tới mức độ, xét ở một nghĩa nào đó nhiều vùng nghèo đang “tài trợ” cho các nước giàu.

Vì thế, ông Biden đã nói tới tầm quan trọng của việc các nước giàu chung tay hỗ trợ nước nghèo để chuẩn bị và thích ứng với những hậu quả của biến đổi khí hậu [1]. Tầm quan trọng tài chính với bảo tồn sinh thái khí hậu là vấn đề không giới hạn trong tài chính, kinh tế mà liên đới tới hệ thống các yếu tố văn hóa-nhân văn [3]. Với các nước giàu, thực lực kinh tế được hỗ trợ bởi tích lũy của cải, hệ thống doanh nghiệp mạnh. Đây là cơ sở quan trọng để có thể xây dựng và thực thi những chuyển biến lớn định hướng bền vững môi sinh [4]. Tuy nhiên, các nước nghèo không có sẵn nguồn “phương tiện” có tên gọi “tài lực” này, vì việc đảm bảo các cân đối vĩ mô ở mức vừa đủ an toàn đã là một nỗ lực rất lớn khi phải đối mặt với thâm hụt ngân sách, lạm phát, cạn kiệt tài nguyên và cạnh tranh kinh tế toàn cầu [5]. Cụ thể như châu Phi hiện tại, rủi ro rất lớn đến từ việc ách tắc huy động và giải ngân cho cam kết 100 tỷ USD/năm, khiến cho nền kinh tế châu lục này vốn đã thiếu thốn sẽ có thể mất đi hàng ngàn tỷ USD trong thập kỷ tới [6].

Trong cuộc tiếp đón Tổng thống Biden ngày 11-9 tại Hà Nội, Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính cũng nêu rõ quá trình hợp tác chiến lược với Hoa Kỳ sẽ gắn liền với nghị sự chuyển đổi hài hòa lợi ích chiến lược với môi trường. Thủ tướng phát biểu:

“[...] Thúc đẩy quan hệ Việt Nam - Hoa Kỳ đến Đối tác chiến lược toàn diện; cũng như sự cam kết về vốn, khoa học công nghệ và đào tạo nhân lực chất lượng cao của cộng đồng doanh nghiệp Hoa Kỳ trong hỗ trợ Việt Nam chuyển đổi mô hình tăng trưởng, tái cơ cấu nền kinh tế theo hướng phát triển xanh, nhanh, bền vững và bao trùm.” [7]

Trên thực tế, các điều kiện về nguồn phương tiện tài lực đã sớm được các lãnh đạo nhìn thấy, và quan hệ đối tác chiến lược sẽ luôn cần giải quyết mối tương quan các nguồn lực hài hòa, để đạt trạng thái mà Thủ tướng nêu lên là: “lợi ích hài hòa, rủi ro chia sẻ” [7].

Nguyên lý hài hòa-chia sẻ này được Tổng thống Biden phát biểu bằng một cách khác, trực diện, trong phát ngôn của ông với báo giới ngày 10-9:

“Nếu chúng ta có năng lực kinh tế, chúng ta—những quốc gia có phương tiện cần sát cánh bên nhau và cung cấp giúp đỡ đến cho các nước không có phương tiện để thực thi—phương tiện kinh tế và phương tiện hạ tầng.”

Chính xác “phương tiện” kinh tế và hạ tầng chính là những điều kiện căn bản mà các quốc gia nghèo hơn, đang thấy rõ hậu quả của khủng hoảng khí hậu gia tăng, thiếu thốn nhất. Nhưng tri thức, hợp tác khoa học và nền tảng nhận thức xã hội cũng là phương tiện mềm rất khó khăn để thiết lập [8].

References

- [1] Clifford, C. (2023, Sept. 11). Biden says global warming topping 1.5 degrees in the next 10 to 20 years is scarier than nuclear war. <https://www.cnn.com/amp/2023/09/11/biden-global-warming-even-more-frightening-than-nuclear-war.html>
- [2] Gabay, A. (2023, Sept. 7). This was the hottest summer ever recorded on Earth. <https://www.livescience.com/planet-earth/climate-change/this-was-the-hottest-summer-ever-recorded-on-earth>
- [3] Nguyen, M. H., & Jones, T. E. (2022). Building eco-surplus culture among urban residents as a novel strategy to improve finance for conservation in protected areas. *Humanities and Social Sciences Communications*, 9, 426. <https://www.nature.com/articles/s41599-022-01441-9>
- [4] Vuong, Q. H. (2021). The semiconducting principle of monetary and environmental values exchange. *Economics and Business Letters*, 10(3), 284-290. <https://doi.org/10.17811/ebl.10.3.2021.284-290>
- [5] Chính, P. M., & Hoàng, V. Q. (2009). *Kinh tế Việt Nam: Thăng trầm và đột phá*. Nxb Chính trị quốc gia.
- [6] Cường, N. P. K. (2023, Sept. 12). Thiếu thốn tài chính đang là rào cản trong công cuộc chống khủng hoảng khí hậu tại châu Phi. <https://kinhtevadubao.vn/thieu-thon-tai-chinh-dang-la-rao-can-trong-cong-cuoc-chong-khung-hoang-khi-hau-tai-chau-phi-27021.html>
- [7] Văn, T. (2023, Sept. 11). Đổi mới sáng tạo là chìa khóa để mở cửa tương lai Việt Nam - Hoa Kỳ. <https://kinhtevadubao.vn/doi-moi-sang-tao-la-chia-khoa-de-mo-cua-tuong-lai-viet-nam-hoa-ky-27017.html>
- [8] Nguyen, M. H., & Vuong, Q. H. (2022). Evaluation of the Aichi Biodiversity Targets: The international collaboration trilemma in interdisciplinary research. *Pacific Conservation Biology*, 28(6), 517-531. <https://doi.org/10.1071/PC21026>